

ENGELLİLERİN ERİŞİLEBİLİRLİĞİ

Ayşe Baysal
İnşaat Mühendisi
baysal.ayse@gmail.com

GİRİŞ

Ülkemizde olduğu gibi kentimizde de sadece engelliler için değil, yaşlı, hasta, hamile, küçük çocuklu aile ve çocuklar olmak üzere hemen hemen tüm bireyler için mekansal engeller bulunmaktadır.

Kamuya açık, kapalı ve açık her türlü mekanın, engellilerde içinde olmak üzere, tüm bireylerin tek başına/özgürce/rahat dolaşımını sağlayacak biçimde, erişilebilir/yaşanılabilir olması gereği vardır.

2005 Yılına kadar kent mekanları için yapılan planlama, tasarım ve uygulamalarda, nüfusumuzun %12,29unu oluşturan başta yürüme ve görme engeli olan engellilerin ulaşım /erişilebilirlik konularında ihtiyaçları, çok da düşünülmemiştir...

Ve şimdi onların, çözülmesi gereken, dağ gibi büyümüş sorunları bulunmaktadır.

Kapalı Mekan Engelleri

Engelliler için otopark bulunmaması,
Bahçeden ana binaya girişte bulunan mevcut rampada, rampa kenarlığının olmaması, rampa korkuluğunun olmaması, rampa yüzeyinin kaygan/parlak malzeme ile kaplanmış olması,
Bina içinde yer kaplama malzemesinin kaygan olması,

* Bu bildiri İnşaat Mühendisleri Odası adına düzenlenmiştir.

Açık Alan Engelleri

ENGELSİZMİR KIRMIZI BAYRAK

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nce 30 Ekim - 3 Kasım 2013 tarihleri arasında "ENGELSİZMİR 2013"başlıklı uluslararası katılımlı kongre düzenlenmiştir.

Bir dizi etkinliklerin bulunduğu bu sürecin önemli çalışmalarından biri de; belki de en önemlisi, engelli erişimine uygun olan kamuya açık faaliyet gösteren özel veya kamu kurumlarına ait açık ve kapalı mekânlar ile ulaşım araçlarına "**Kırmızı Bayrak**" verilmesi çalışmasıdır.

Türkiye ölçeğinde ilk kez gerçekleştirilen bu çalışmanın amaçlarından biri; İzmir'i sürdürülebilir, çevreci çözüm ve uygulamaları ile engellilerin erişimine/yaşamına uygun bir şehir durumuna getirmektir. Ayrıca, Engelli yaşamını engelsiz bir hayat haline dönüştürmek amacıyla,farkındalık yaratılması da hedeflenmektedir.

Engelli Yasa ve Yönetmelikleri

5378 sayılı Özürlüler Yasası' nın Geçici 2 ve 3.Ek maddelerinde, kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ile toplu ulaşım araçları, Kanunun yürürlüğe girdiği 7 Temmuz 2005 tarihinden itibaren (yedi yıl içinde) 7 Temmuz 2013 tarihine kadar özürlülerin erişilebilirliğine uygun duruma getirilir, denilmektedir.

Yine 3194 sayılı İmar Kanunu'nun Ek birinci maddesine göre, fiziksel çevrenin özürlüler için ulaşılabilir ve yaşanılabilir kılınması için, imar planları ile kentsel, sosyal, teknik altyapı alanlarında ve yapılarda, Türk Standartları Enstitüsü'nün ilgili engelli standartlarına uyulması zorunluluğu vardır.

12 Temmuz 2006'tarihinde kamu binaları, kamuya açık alanlar ile toplu taşıma araçlarının, özürlülerin kullanımına uygun hale getirilmesi ile ilgili Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır. Genelgede, bu konuda en büyük görevin yerel yönetimlere düştüğü ve belediyelerin ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte kısa (2005-2007), orta (2008-2010) ve uzun vadeli (2011-2012) eylem planları hazırlayacakları belirtilmiştir.

Yukarıda belirlenmiş olan Yasa, yönetmelik ve genelgede engellilerle ilgili yapılması gereği olan düzenlemelerin yapımına Temmuz 2012 tarihine kadar başlanılamamış/kısmen başlanılmış olduğundan, bu defa ek olarak 6353 sayılı yasa çıkarılmıştır.

12 Temmuz 2012 tarihinde çıkarılan 6353sayılı yasa ile;

1- Söz konusu düzenlemelerin yapılması için, 5378 sayılı engelliler yasasının yürürlüğe girdiği 7 Temmuz 2005 tarihten itibaren sekiz yıl içinde özürlülerin erişilebilirliğine uygun duruma getirilmesi,(bir yıllık ek süre verilmiştir)

2- Mekân ve ulaşım araçlarında, erişilebilirlik standart uygulamalarının illerde, Aile ve Sosyal Politikalar, İçişleri, Çevre ve Şehircilik, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlıkları ve özürlüler ile ilgili konfederasyonların temsilcilerinden oluşan **komisyon tarafından izlenmesi ve denetimlerinin** yapılması,

3-Eksiklerin tamamlaması için verilen 8 yıllık sürenin bitiminden itibaren **iki yılı geçmemek üzere ek süre** verilebileceği, 4a-Denetim komisyonlarınca,10 yıllık sürenin bitiminden

itibaren, yani Temmuz 2015 tarihine kadar, öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmediği tespit edilen umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarının sahibi olan **gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine**, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından her bir tespit için bin Türk Lirasından beş bin Türk Lirasına kadar **idari para** cezası verilmesi, 4b-Sürenin bitimine kadar yükümlülüklerini yerine getirmediği tespit edilen **büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına** da, her bir tespit için beş bin Türk Lirasından yirmi beş bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilmesi, hükümleri getirilmiştir.

Temmuz 2013 Tarihine kadar Kamu ve özel kuruluşların, engellilerin erişimlerini sağlamak adına kısmen yaptıkları düzenlemelerden, daha çoğunun standart dışı, engellilerin kullanımına uygun olmayan düzenlemeler olduğu görülmektedir.

Bu nedenle; amacı, mevcut ve yeni yapılacak her türlü mekan ve ulaşım araçlarının, mevcut yasa ve yönetmeliklere uygun olarak, engellilerin erişimine uygun hale getirilmesini sağlamak olan; Engelsiz İzmir Kırmızı Bayrak Komisyonu Yönetmeliği hazırlanarak, 8Nisan 2013 tarihinde 571 sayılı İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis kararı ile kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

Kırmızı Bayrak komisyonu

Komisyon aşağıda belirtilen kurum ve kuruluş temsilcilerinden olmak üzere 17 üyeden oluşmaktadır.

1. Komisyon Başkanı; İzmir Büyükşehir Belediye Genel Sekreter Yardımcısı
2. İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclisi'ni temsilen 2 Meclis Üyesi
3. İzmir Büyükşehir Belediyesi;
 - Sosyal Projeler Daire Başkanlığı,
 - Etüt Proje Daire Başkanlığı,
 - Fen İşleri Daire Başkanlığı,
 - Ulaşım Daire Başkanlığı,
4. Avukat
5. İzmir Kent Konseyi Engelli Meclisi Başkanı
6. TMMOB Meslek Oda Temsilcileri;
 - Mimarlar Odası İzmir Şubesi,
 - İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi,
 - Makine Mühendisleri Odası İzmir Şubesi,
7. Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) Temsilcisi
8. İzmir Ticaret Odası (ITO) Temsilcisi
9. İzmir Esnaf ve Sanatkar Odaları Birliği Temsilcisi
10. Ortopedik, görme ve işitme engelliler ile ilgili faaliyet gösteren dernek Temsilcileri

Komisyonun Çalışma Alanı;

1- Engelsiz İzmir Kırmızı Bayrak Komisyonu Yönetmeliği hazırlanmış ve 8Nisan 2013 tarihinde 571 sayılı İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis kararı ile kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

* Bu bildiri İnşaat Mühendisleri Odası adına düzenlenmiştir.

2-İzmir Büyükşehir Belediyesi Engelsiz İzmir Kırmızı Bayrak Teknik Şartnamesi (5378 Sayılı Engelliler Yasası, 3194 Sayılı İmar Yasası Ek Madde 1, İzmir Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği, TSE Standartları, Birleşmiş Milletler Engellilerin Erişilebilirliğinde Engelsiz Çevreler Tasarlama Kılavuzu dayanak alınmıştır) hazırlanmıştır.

3-Kırmızı Bayrak Teknik Şartnamesi doğrultusunda engellilerin erişimine uygun hale getirilen her türlü mekana hangi koşullarda/düzenlemelerde “Kırmızı Bayrak” verileceği kriterleri, hazırlanmış belirlenmiştir.

4-Kırmızı Bayrak almak için yapılan başvuruların, belirlenmiş olan kriterler doğrultusunda, en az 5 (en çok 7 kişi) kişilik komiteler tarafından, kontrol ve incelemelerin yapılmasını sağlamak.

5-Komiteler tarafından kontrol ve incelemeleri yapılan başvuruları değerlendirmek.

6- Değerlendirme sonucunda başvurusu uygun bulunan kamu veya özel kurumlara kaç yıldızlı Kırmızı Bayrak verileceğine karar vermek.

Kırmızı Bayrak Nasıl Verilir?

-Kırmızı Bayrak almak isteyen kamu ve özel kurum yetkilileri, İzmir Büyükşehir Belediyesi’ne, yazılı olarak başvuru yapmalıdır.

-Kırmızı Bayrak komisyonu tarafından en az 5, en çok 7 kişi olmak üzere, tetkik komitesi görevlendirilir. Komite üyeleri içinde mutlaka teknik eleman ve kırmızı bayrak verilecek birimin özelliğine göre bir veya daha çok değişik engel grubundan üyeler bulundurulur.

-Komite, Kırmızı Bayrak alınmak istenilen birime gider ve yerinde KIRMIZI BAYRAK TEKNİK ŞARTNAMESİ kriterleri dahilinde hazırlanmış olan tespit formuna göre denetleme/inceleme yapar, tespit formunu/raporunu hazırlar, komisyona sunar.

-Komisyon, komitenin hazırlamış olduğu tespit formunu/ raporu değerlendirmek üzere gündemli olarak toplanır. Tespit formuna göre aranan erişilebilirlik özelliklerinin niteliğine ve oranına göre Kırmızı Bayrak verilir verilmeyeceğine karar verir.

-Denetim sonucunda başvurusu uygun bulunan kamu veya özel kurumlara kaç yıldızlı Kırmızı Bayrak verileceğine karar verilir.

-Kırmızı Bayrak verilmesi kararı, İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclisi tarafından onaylanması ile kesinleşir.

-Karara ilişkin sonuç, başvuru sahibine yazılı olarak bildirilir.

-Kırmızı bayrak hak eden kuruma, uygun şekil ve boyutta ve yıldızda Kırmızı Bayrak verilir.

-Her ay sonunda Kırmızı Bayrak verilen kamu veya özel kurumların listesi, kaç yıldız olduğuyula birlikte, web sayfasında yayınlanmak üzere, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin ilgili biriminde yayınlanır.

-Kırmızı Bayrak alan her türlü kamu ve özel kurumlar, denetleme komitesi tarafından yılda en az bir defa olmak üzere denetlenir.

-Kırmızı Bayrak sahibi mekanlarda, bayrak kriterlerinin bozulmasıyla ilgili Komisyona ulaşan şikayetler; komitelerin yerinde yaptığı denetlemeler sonucuna göre değerlendirilir ve hazırlanan rapor sonucuna göre de Kırmızı Bayrak kullanımının devamına ya da durdurulmasına, karar verilir.

Kırmızı Bayrak Yıldızları

-Kırmızı Bayrak teknik şartname kriterlerinden, (komisyonca önemli bulunan kriterler esas alınarak) en az %60ını sağlamış olan mekana, **Tek Yıldızlı Kırmızı Bayrak,**

-Kırmızı Bayrak teknik şartname kriterlerinden, (komisyonca önemli bulunan kriterler esas alınarak) en az %75ini sağlamış olan mekana, **İki Yıldızlı Kırmızı Bayrak,**

-Kırmızı Bayrak teknik şartname kriterlerinden, (komisyonca önemli bulunan kriterler esas alınarak) en az %90ını sağlamış olan mekana, **Üç Yıldızlı Kırmızı Bayrak, verilir.**

SONUÇ

Engellilerin İzmir’de, toplumsal yaşama daha etkin katılımına yönelik olmak üzere, mevcut durum ile kentsel dönüşüm sürecinde yeni oluşturulacak alanların, engellilerin kullanımına uygun proje ve uygulamalarında, İzmir Büyükşehir Belediyesi Engelsiz İzmir Kırmızı Bayrak Teknik Şartnamesi başvurulacak kaynak olarak hazırlanmıştır.

KAYNAKLAR

-İzmir Büyükşehir Belediyesi Engelsiz İzmir Kırmızı Bayrak Komisyonu Yönetmeliği

-İzmir Büyükşehir Belediyesi Engelsiz İzmir Kırmızı Bayrak Teknik Şartnamesi